

LARS FROST

af Allermest undrer det mig, at vi kan glemme

Om nogle forældede begreber

Hvorfor skulle det være anderledes med begreber, for eksempel moralske begreber, anderledes end det for eksempel er med steder i verden? Jeg har ikke været i Egypten. Jeg må stole på det, jeg er blevet fortalt. Jeg vil fortælle mine børn, at pyramiderne er fantastiske. Og det er ikke kun hele det der apparat, det har krævet for at dyngede dem op derude i ørkenen. Det er også resultatet. Pyramiderne er fantastiske, som de står der, i dag står de der, i ørkenen, i aften når månen kommer frem, de er der endnu, nu vistnok omkranset af Kairos forstæder. Var der ørken her, da pyramiderne blev bygget? Jeg aner det ikke. Jeg kunne slå det op. Men gider jeg virkelig slå det op? Man skal heller ikke glemme, at det ikke er ufarligt at rejse. Og især ikke ufarligt at rejse til eksotiske steder som for eksempel Egypten. På den anden side, kan man ikke leve sit liv i frygt for, hvad der *kunne* ske. Det er for helvede farligt at gå ned til købmanden. Hvis man absolut vil se farer alle vegne, så er det lige til. Det der snørebånd. Pas på, dit snørebånd er gået op. Man kan snuble i sådan et. Jeg har et par eller tre souvenirs fra min fars rejse til Egypten. Det er mange år siden han rejste. Han er forlængst kommet hjem igen. Jeg har en stor graveret kobberskive, jeg i mange år troede, var en vægdekoration af en slags, men for nyligt var jeg i Paris og på marokkansk restaurant, og der så jeg, at de havde store kobberskiver, meget lig den jeg har herhjemme, og at de var bordplader. Der var kakerlakker på hotellet, kan jeg huske, han fortalte. Jeg har tænkt, at det kunne være sjovt at bygge et stativ, et sæt ben, som dem jeg så i Paris, til den bordplade jeg har herhjemme. Jeg føler engang imellem, at det ville være vidunderligt at have et barn. Jeg vil gerne have børn, tænker jeg. Men så kan jeg også engang imellem tænke, at det ikke ville være anstændigt. Anstændigt er måske ikke det bedste ord. Rigtigt eller fornuftigt er måske bedre. Uanset hvad, spørgsmålet er: Ville jeg blive en god far? Jeg tvivler. Engang imellem tvivler jeg, og andre gange er jeg slet ikke i tvivl om, at det nok skulle gå, hvis det virkelig skete, at jeg fik det barn.

Vi må lære vores børn at opføre sig pænt. Det er ikke noget, der falder dem naturligt. De skal lære at spise med kniv og gaffel for eksempel. Og børnene er som Adam og Eva, det må da være ideen? Vi lærer dem vores vaner og glæder os over det, vi genkender af os selv i børnenes lege. Og når de græder: Det er smerten, og den kender vi så godt. Og savnet og frustrationerne. Der er ingen, som forstår os. Vi er børn. Ikke som vores børn er børn, men alligevel. Børn med manérer. Det er vores alder. Vi spiser med kniv og gaffel, og mens vi spiser, bevæger vi hænderne næsten, som om vi bandt en sløjfe over tallerkenen. Der er ingen som forstår os. Der

er ingen, som kan se den sløjfe. Jeg mener bare: Når man flytter rundt med maden på tallerkenen, så bevæger hænderne sig næsten, som de bevæger sig, når de binder en sløjfe. Lidt på samme måde. Vores art er en abe: Den tvivlende abe eller den tøvende abe. Én procent, én procent af vores arvemasse, det er alt, hvad der adskiller de mest menneskelige af de almindelige aber og os, den tøvende abe. Vi tøver, tror jeg. Og den tøven er en slags tvivl. At tænke, kalder vi det. Det er en tøven. At gå oprejst er en tøven i faldet. Det har jeg læst. Vi tøver og skifter retning mange gange. Og nu og da snubler man i noget. Man snubler over noget. Man falder over en interessant erkendelse. Man snubler i et snøreband, som er gået op. Man går ned ad en trappe og op ad et bjerg eller omvendt. Du satte foden på en trappesten og binder en sløjfe uden at tænke.

Men altså de her begreber. Tag for eksempel: Liv og død. Egypterne havde en omstændelig forestilling om, hvad døden indebærer. Men altså – jeg mener – det er så den, vi kan takke for pyramiderne. Jeg kan huske jeg engang tænkte, at man først kunne være rigtigt sig selv, når man var død. Jeg tror, jeg tænkte, at man så på en eller anden måde blev til i de efterladedes erindring. Er det mon en jødisk tankegang? Mindet er i sandhed evindeligt – sådan noget kunne man tænke. Højstemt. Men det er noget forbandet sludder. Og det var slet ikke det, jeg tænkte. Det var noget jeg læste, det her med erindringen og mindet. Og så tænkte jeg, at det var noget sludder. Det kommer jeg pludselig i tanke om. Undskyld. Det var slet ikke det. Det jeg selv tænkte var, at kaffe virker så forskelligt. Alt efter hvor man er, mener jeg. Og alt efter hvem man er sammen med. Det er aldrig helt det samme, at drikke kaffe derhjemme eller ude. Hos en ven for eksempel eller på en café. Derhjemme skal jeg hele tiden tisse, når jeg drikker kaffe. Men på en café kan jeg drikke meget mere kaffe, før jeg skal tisse. Det er det samme med dig. Det kan jeg da huske. Vi har vist talt om det før, har vi ikke? Det kan jeg huske, vi har. Jeg sagde det samme, som jeg lige sagde, og du sagde, at det er fordi, man drikker langsommere på cafeen. I virkeligheden drikker man slet ikke mere kaffe, man drikker bare langsommere. Det er måske rigtigt. Men det er vel egentlig ikke nogen særlig interessant tanke? Bare en bagatel. En krusning på en almindelig strøm af ligeegyldige tanker. En strøm. Som en å. Som Gudenåen. Eller en krusning på en blikstille sø. Eller et af de her slag vinden kan slå ned mod en hede, et hav af langhalset lyng eller græs giver pludselig efter for vinden og læner sig i en retning. En forfærdelig masse græs. Der er uendeligt mange slags. Alle de navne. Græsarter, mener jeg. Korn er jo også græs. Vidste du det? Selvfølgelig vidste du det. Men det er da sjovt at tænke på. Og ris. Jo' o, også ris. Men det tænker man slet ikke over. Det er vel ikke engang det, man ville kalde selvfølgelig? Det er bare ikke noget, man tænker over. Ikke på den måde man nogle gange hører et eller andet og tænker: Nej, selvfølgelig ikke. Ikke på sådan en selvfølgelig måde. Det er bare ikke noget, man tænker på.

Men jeg har ingen børn. Det er endnu et sted jeg ikke har været, hvis man kan sige det på den måde. Ikke endnu. Jeg kan huske engang, jeg kan ikke huske hvem – Jo, nu kan jeg huske, at det var en mand, en af de her bumser, som triller rundt med en vogn på landevejene. Jeg sejlede op ad Gudenåen med en ven, og på en raste-

plads, hvor åen og en vej ramlede sammen, mødte vi den her mand, som havde slået sit telt op og tændt et bål – Vi lagde til med vores kano og ville spise lidt mad og drikke en øl, og så sagde han, at bananer var kussemad. Det grinede vi meget af. Vi var i et barnagtigt humør. Vi fandt en eller anden pirrende sandhed i den sætning. Og nu har jeg glemmt, hvad jeg ville frem til?

Det var den dejlige erindring i Tranströmers erindringsbog *Minna ser mig*. Han fortæller om, hvordan han lærte at binde snørebånd. En dag opdager han, at han gør et eller andet med tommelfingeren, som ingen har vist ham, at man skal, når man binder snørebånd. I virkeligheden fortæller han om begrebet stil, hvordan man udvikler sin egen stil. Hvordan er det muligt? En egen stil? Og han svarer, at det er ligesom at lære at binde snørebånd.

Er det det *det*, det handler om? Eller er det *det*, det *det* det handler om?

Personerne

Det sker at jeg føler jeg kender Dem, kender Dem så godt. Kunne vi måske være dus? Måske senere? Nej? Men det er måske også det bedste. Og dog sårer det mig. I en årrække har De været her, det er en skam at De nu rejser bort. Men hvorfor klæder De dem dog sådan: I *den* hvide smoking-jakke og *de* grønne benklæder? Dem grinede vi meget af: De der grønne bukser. Vi må bære traditionerne, de gamle notesbøger med os.

Hvor længe ved vi ikke, men med værdighed. De nye lette tage, slået op over byen, kan de bære? Kan de holde himlen ude af værelserne med senge? Altid at være på vej i seng, det er vores billede af os selv. Vi bærer det med værdighed. Af og til sker det De minder mig om, at det hele er meget alvorligt. Her sker uegentlige ting. Her foregår hemmeligheder. Vi kalder en begravelse en tragedie. Vi ønsker, at det skal blive bedre, og De plantede græs og vægelsind: Forventningen om at et menneske må være tydeligt.

Handlingen

Minderne har man med ud. Om et langt bad. Og mine tæer. Og mine fingre. De er rynkede som rosiner. Inden længe er det hele forsvundet, tænker du måske. Men det er ikke sandt. Jeg har set en bil magen til din fuld af mennesker jeg ikke kendte (En bil af den smukke slags, de lavede efter krigen. De smukke biler efter krigen.) Ballademagere? Jeg fortæller det hele, med glæde, men ballademagere? Jeg ved det virkelig ikke. Måske. Og så alligevel, i eftertankens lys, hvorfor? Har der været fodbold på stadion? Minderne har vi med – En forspist søndag eftermiddag. I fjernsynet står løjperne tomme. Kvindernes styrtløb i Kitzbühl eller whatnot er aflyst. Det må være derfor. Men det er afslappende. Billederne af sne og skov og blidt blafrende tilskuere i lysende skidragter i tågen. Portene svajer og tågen, billederne af tågen, der holder det hele tilbage. Tågen oppe i startområdet. Tågen lader sig fotografere. Det hedder porte og det hedder startområde. Det lærer vi halvsovende på gulvet eller i sofaen i lyset fra sneen, de lange, blide indstillinger. Nu et klip. Et til. Og så søvnen.

Engagementet

Senere ville jeg lære at køre bil. Jeg ville se Cherbourg. På torvet sælger gamle koner æbler. Hvor kan man finde smukkere liv end i bøgerne? På film? På film solgte den unge pige paraplyer. Jeg vil se Cherbourg, hvor havet ånder som en ko: Mildt og duftende af græs. De virkelige paradokser er sjældne. Ofte kan man betale en bøde og være hjemme samme aften. Vellignende kopier, sagde man om køerne. Det er havet de ligner. Men hvis Cherbourg billedlig talt er en nøgen kvinde, hvad er så duften af græs i maj eller april? Jeg tænker at manden på den store kommunale græsslåmaskine med høreværn og cigaret, at han nu i eftermiddag vil være træt af den duft af nyslået græs, som straks da jeg kommer forbi vækker trangen til at lære at køre bil i mig. Hun er en smule nøgen bag solbrillerne. Der må være et bryst og et til et sted og en kvinde. Joh, hun er, som metroen altid er. Hun har den ynde en badeanstalt har: Med vægge af kork-kugler tøjret i vandspejlet mellem kønnene.

Formen og indholdet

Lykken er, at det hele begynder at samle sig. Æblet begynder nu at kigge frem fra blomsten. Som det har for vane. Man må da forestille sig et minimum af gennemskuelighed. Som et farveskift i et trafiklys er forventet. Billedet af manden, der renser en grøft, hænger på Statens Museum for Kunst. Billedet fra Norge: En spinkel mand i en blød skjorte renser en grøft med en spade og med en mørk hat på hovedet. Der er sikkert ikke nogen særlig forskel. Her og der strømmer vandet. Du reder dit hår. Frederiksholms kanal bærer ubekymret alle lugte, indicier om mord og tid. Vi har reservehjul i bagagerummet. "Havet at sejle på". Nu har vi næsten glemt at engang hed Skt. Petersborg Stalingrad. Det er længe siden, vi glemte, at før lå Skt. Petersborg, hvor Skt. Petersborg ligger i dag. Leningrad? Ja, Leningrad. Det var Leningrad.

Tid og beskrivelse i vor tids prosa

Tag som eksempel: Du kommer ind på Silkeborg Kunstmuseum. Eller: Du kommer til Silkeborg Kunstmuseum, og der er lukket. De åbner klokken ti, og klokken er ikke helt ti. Ikke endnu. Men du venter. Der er ikke så lang tid til. Du har kørt med toget. Du har været i egnen omkring Silkeborgsøerne nogle dage. Du kom med toget til Silkeborg og sejlede med en ven op ad Gudenåen gennem søerne forbi Himmelbjerget til R.y, og senere tog du toget tilbage til Silkeborg for at se museet. Du har allerede forelsket dig i det lille lokaltog og især strækningen mellem Silkeborg og R.y. Du lader dig forundre. Du forstår ikke, hvorfor der er så mange unge kvinder og piger med toget. Der er næsten ingen unge mænd. Det er sommer, og du smiler i solen og ser dig sultent omkring. Udsigten fra toget er vidunderlig uanset vejret. Se blomsten. Blomsten på bordet i kantinen på Silkeborg Kunstmuseum, i potten. Nu er jeg træt og vil ikke se mere. Jeg har set et og andet. Blandt de mange ting, var der enkelte interessante. På træerne ser man årstiderne give sig hen, vandre ud og komme tilbage. Museet var lukket, da vi kom, men åbnede snart. Vi ventede udenfor. I åen løber kanoer på grund eller lader være. Man ser kanoerne løbe på grund eller lade være. Løbe på grund, eller: Uden grund. Løbe af sted, modstrøms, gennem krattet uden grund. På nær én, en mand med skæg, har vi alle en god grund til at være her. Og han vil snart opdage, at også han har en god grund, en endnu uerkendt grund til at være her. I Spanien, siger man, lever folk ofte videre uden grund lang tid efter, at al fornuft har råbt sig hæs med snak om at holde op, holde inde, standse, bryde af, lade være, ikke mere, slutte, blive væk, aldrig. Men det er bare en genvej. Det er en omstændeligt fortalt, ligegyldig historie fra udlandet.

Blomsten var et godt sted at begynde. Og se nu, nu er blomsten væk og tilbage. Her og der og allevegne. Mellem blomsterne. Mellem farverne falder ordene ind eller ud. Man skimter ordet i bænken ved åen og ellers? En sagte, nej, en tøvende tvivl sniger sig op under kjolen på kvinden, du holder om livet og kysser på munden. Hun har en erindring om en krig gemt i sin mund, siger hun. Men det er noget sludder. Hun gør sig til og lader først tvivlen så din hånd kravle op under kjolen. Forsigtigt boller I i skoven, mens fuglene passer sit, og krigen, siger hun, var hendes bedstefars krig. I taler om børn. Vi er gamle nok og har lyst. Til at tale om børn. På vejen tilbage ser I, at ordet du skimtede på bænken og hviskende lagde i øret, hun tøvende gav til din mund i bunden af skoven, inden du hjalp de trusser, hun bedst kunne lide, ned over hendes ben og gjorde plads til, at hendes ene fod kunne slippe ud, ordet var en mand gemt bag en avis. Det var dem, hun bedst kunne lide. Det var derfor, hun havde taget dem på. Nu ligger avisen i mandens skød. Han ryger en cigaret, og i skyggen er det ikke for varmt.

I havnen er et skib ved at lægge til. Der er mange skibe i havnen. Der kommer hele tiden nye til. Alligevel samler der sig en smule børn på bådebroen. Det er et særligt skib. Skibet er gammelt, robust og nymalet. Men nu kommer færgen fra Himmel-

bjerget frem bag den brusende grønne tange, der skyder sig ud i åen, og børnene løber hujende mod den større båd. Der kunne stå en lille pige i stævnen. Hun kunne se færgen skubbe sig gennem vandet og nærme sig den stejle væg af beton, behængt med gamle dæk, havnen. Der står ikke nogen. Hvad mener du med det, du sagde om mig? – Min tøven talte du om, og tvivlen du føler nu og da. Sejlet griber vinden, eller vinden rammer sejlet. Vi rejser til fremmede lande. Vi bevæger os. Vi lader os forføre. Det er en bevægelse. Vi lader os bevæge. Og tvivlen kan du ikke forklare. Det er ikke noget at tale om. Jeg lod dig da alligevel – Jeg mener: Vi bollede i skoven. Forsigtigt, siger du. Også du, du har lyst, og vi er gamle nok til at tvivle sammen. Der er ingen grunde til at både tvivle og være ensom. Alene. Det kommer der ikke noget godt ud af. Hvad skulle det være godt for? Det er ikke godt for noget.

Uhyggen fylder meget i billederne, vi så på museet ved åen i går. Og de hvide vægge. På vejen tilbage talte vi om, hvor meget uhyggeligt vi havde set. Masken eller mørket eller et pludseligt kast med hovedet eller det tomme er tilsyneladende oftere uhyggeligt end lykkeligt eller tillidsfuldt. Tag som eksempel den gliden eller den forvirrende eller den kluntede eller den tillidsfulde vaklen mellem du og man og jeg og vi og alle de steder, man kan placere sig og dig og ham. Den tillidsfulde kvinde. Du er. For eksempel bollede vi i skoven. Forsigtigt, men alligevel. Selvom du sagde, du var bange for alle de små dyr, som lever mellem bladene på jorden i skoven. Du lader først tvivlen trænge ind i dig, så mig. Mellem dyrene man ikke ser. Forsigtigt. De er der. Det er tidligt på sommeren, og først i august slår lyngen ud i sang, hvis man kan sige det på den måde: Lyngen blomstrer i august. Så må jeg komme tilbage, siger jeg, og lykkeligvis smiler du.

Bag noget, sådan begynder det ofte, bag noget kommer noget til syne eller afsløres noget, noget, som har ligget til grund for noget, måske det det nu dukker frem fra sit skjul bag. Andre gange er der ingenting bag noget som helst. Den slags uden noget bagved kan jeg lide at tænke på som tomt. Det kunne for eksempel være tomme billeder. Jeg kan lide at tænke, at tomt og gemt kan støde sammen, og at der aldrig kan være noget bag eksempelvis de tomme billeder eller omvendt: Være en fylde bag noget gemt? Jo' o selvfølgelig kan gemte ting være fulde. Først kommer kisten med guld og bælgen med frøet til mig som eksempler på den slags. Der er et helt træ i det frø. Det er ikke til at fatte. Og alle de hemmeligheder en lille smule vand kan holde på: Lig og cykler, alle de mange hemmeligheder en lille smule vand kan holde på i en sø i en park, og som et barn kan afsløre med en pind eller en sten. Det er ikke det samme. Der er et helt træ i det frø. Det er ikke til at fatte. Frøet ligger under bladene under træerne i skoven og venter på et vejr. Vi boller forsigtigt i skoven i bladene, måske på frøet. Og taler om børn.

Altting griber om sig. Griber ud efter noget, alt muligt. Hvad som helst. (Der er en omsiggribende tendens, siger han og griner et fjoget grin.) Og oftere får noget fat. Oftere end ikke. Jeg hørte engang en samtale om den slags. Hvordan var det nu det var? Noget med at forførelsen er farlig. Det var bare et af mange udsagn og argu-

menter, men altså: At forførelse er farlig, måske endda fascistisk på en måde? Det vil sige: Kunst med forførelsen som metode: Farlig. Men, ak, samtidig er kunst uden forførelse: Fattig. Det er et problem. Så har vi balladen. Trafik i flere retninger og tog med ensomme kvinder. Der skal betales for pladsen i havnen og benzinen, vi nødvendigvis må futte af, når vinden ikke er med os. Vi har lagt skibet til kaj og betalt, og oppe i byen spørger vi om vej til museet. Senere finder vi selv ud i skoven. Det er ikke billigt at rejse i båden. Vi elsker det. På trods af udgifterne, der følger med fornøjelsen.

Min veninde med hundeansigtet

Nu kommer Mathilde hjem med avisen.

Se, Bertil. Sol igen.

Mathilde læser højt fra vejrtegningerne, og så tager vi af sted, jeg i min lyse sommerjakke, hun i den røde cardigan. Paraplyen får vi ikke brug for. Der er en smilende sol over os i avisen.

Vi skal ned og drikke morgenkaffe. En espresso og en croissant. Det er en god måde at starte dagen på. Først espressoen, så croissanten, og så en almindelig kop kaffe med en solid sjat kold mælk. Der er travlhed i gaden, og døren svinger ustandseligt op og når aldrig at falde i på cafeen.

Det er ikke ligegyldigt, hvor man sætter sig. Man sætter sig og bestiller en kop kaffe eller en øl. Men det er ikke ligegyldigt, hvor man sætter sig. Det kan skabe uro eller naturligvis, hvis bordet er valgt fornuftigt, glæde og fred. Det behøver ikke tage lang tid lige at stoppe op og udse sig det bedst mulige bord. Herfra ser man for mange mennesker. Man ser ruderne, og man ser gaden. Det kan blive for meget. Alt for mange indtryk på en gang. Køkkenet er lykkeligvis langt borte, og det kan berolige mig lidt. Der er træk. Det kan trække fra døren.

Men hér er rart, omtrent midt mellem baren, toiletterne, døren og vinduerne, aviserne og alt det andet. Ingenting er anmassende tæt på, og ingenting er opløst i afstand. Altså, det er slet ikke ligegyldigt. Men det mener hun. Hun kommer bare ind og sætter sig. Hun lader sig styre af en pludselig indskydelse. Hun er træt, hun har sovet dårligt, hun har gået langt, hele vejen hjemme fra lejligheden. Vi var heldige at finde den lejlighed i det her kvarter ikke langt fra den gamle bykerne og havnen, og ikke langt fra bakkerne og de vidunderlige vandrestier langs kysten, som er så smukt spændt op mod de stejle klipper. Hun er træt, så hun lader sig falde omkuld i den nærmeste stol. Eller hun ser en mand med en avis og blåsort hår, og hun ser sig om efter et bord med udsigt til hans tænksomme kinder. Hun har ikke noget imod at vente i baren, indtil bordet bliver ledigt. Jeg synes, det er en utilstedeilig måde at tage plads i verden.

Det her bord står ikke ordentlig. Det vipper og kaffen skyller ud i underkoppen. I kaffen i underkoppen ligger sukkeret, jeg ikke bruger, og teskeen, jeg ikke bruger.

Senere sætter vi en omtrentlig kurs mod havnen. Vi lader os fange i den gamle bydels labyrintiske charme, og vi lader menneskestrømmens skiftende tæthed styre os, til en vis grænse. Nu og da må vi træde ud af strømmen. For vi har et mål. Det er cafeen i havnen, hvor vi spiser vores frokost.

Det er sådan vi mest af alt er turister. Vi sidder og lader alting komme forbi. Det er sådan vi er turister, og ikke som andre vi ser, de der allerede i de tidlige morgentimer forsvinder ind i kirker og museer, forsvinder op i bjergene. Selvom vi i alle andre forhold: Livet i almindelighed, i kærlighed, i kunst, hos bilister, ja da især hos bilister, slet ikke tolererer den slags. Vi afskyr den slags, men vi er turister, vi har tjent en slags opsparring sammen, alle de kilometer vi har rejst for at sidde her, de

køber os en smule ro og giver plads til en distræt laden stå til. Vi laver os en slags hverdag. Noget der ligner en hverdag. Men på en anden måde. Vi er turister. Sådan må det være. Det er der ikke noget i vejen med, er der?

Nu vender vinden, så vi flytter tættere ind til huset – Vi springer tre fire borde tilbage. Her er stadig læ og lunt.

Er der noget, vi skal have købt? spørger Mathilde, og jeg tænker mig lidt omkring, tænker mig tilbage. Jeg prøver at se køleskabet for mig, som det så ud i morges, da jeg åbnede det for at tage lidt vand. Men det var kun et kort glimt, og jeg kan ærlig talt ingenting huske.

Vi håndterer begge let de korte sammenstød: I en forretning, hvor hun vil se på et par sko, alle de steder vi var inde uden at finde en bikini, hun kunne lide, i supermarkedet, i cafeen, når vi bestiller og udveksler en høflig bemærkning (om vejret eller fodbold) med en tjener, som husker os. Vi er stamgæster her og der. Vi bliver husket, vi bliver hilst på, og vi hilser igen, som det forventes af stamgæster.

Vi smiler og vifter skødesløst med en hånd, vifter gavmildt i alle retninger. Her forstår vi næsten ingenting. Sproget er sandt og blegt, farveløst som vinden i træerne udenfor. Vi er befriet fra betydningens dunken, og sætningerne vejer næsten ingenting, vi smiler af deres perlende vægt. Ja, ja netop. Det er det: Banaliteter af den slags kan boltre sig. Vi vifter igen med en hånd eller begge to, hvis det er det der skal til. Vi står ikke tilbage for at bruge begge hænder. Vi er ligeglade. Vi skal kun tage stilling til de allerenkleste formuleringer, korte verbale udvekslinger mellem os og tjenere på et rodsammen af sprog ingen af os taler fuldstændigt. Det er en befrielse. Vi peger og gurgler bestillinger. Men selvfølgelig er der de andre turister, og deres mærkværdige overbevisning, at det er vores stræben efter den her løsrevethed, som nu knytter os sammen i en slags fællesskab, en slags knude, en slags.

I går på cafeen ville en mand sætte sig ved vores bord. Det var til at forstå – Der var fyldt op ved bordene omkring os, og han spurgte pænt om lov – Så vi sagde høfligt: Selvfølgelig og endelig, selvfølgelig kunne han sætte sig. Og han gættede på, hvor vi kom fra. Det var accenten, sagde han. Han vidste det med det samme. Vi smilede og rystede på hovedet. Næh, det er ikke sandt. Men jeg er engang kørt forbi i tog, smilede Mathilde. Og så var det, at jeg følte, at vi var nået til en grænse, vi havde ikke mere at give. Men manden ville have mere, så vi rejste os, lagde penge og sagde farvel. Mathilde udtrykte et håb, om at manden måtte nyde sit ophold i byen.

-

På torvet ved havnen ved promenaden, promenaden, som er så højt hævet over stranden, stranden, som havet kaster sig over langt dernede under promenaden. På torvet sidder au-pair-pigerne og lader blikket vandre fra børnene på legepladsen til havet til drengene på promenaden til turisterne til pigerne på promenaden med sandaler og blikket fæstet til de sandaler til mig til alle de andre. Men det er de blikke, de kaster i havet, som fæstner sig i mig. Mest. Som mest af alt fæstner sig i mig.

-

Jeg er begyndt at spille skak med en ungarsk mand, som er kommet til byen for ikke så længe siden. Vi mødtes på Café Szarbo. Er det ungarsk, Szarbo? Jeg må spørge ham. Så er det vel derfor, han altid hang i baren, når jeg kom forbi. Han er søgt hjem. Vi faldt i snak en dag, mens han bestilte et glas vin i baren. Jeg sad i baren – Af en eller anden grund sad jeg på en barstol, det bryder jeg mig ellers ikke om, men der var vel ingen ledige borde. Og dog: Det lyder ikke særlig sandsynligt, for det var i en af de tomme timer mellem middagstravlheden og aftenens løsslupne opstemthed, hvor ingen bekymrer sig om at sidde. Uanset hvad: Jeg sad i baren, og mens jeg ventede på min veninde, læste jeg mig igennem et skakparti i et af de lokale dagblade. Han spurgte, om jeg spillede, og om jeg havde lyst til et spil. Jeg vidste at Szarbo havde et skakspil stående. Jeg havde set det brugt. Jeg gættede med det samme, at han var østeuropæer. Det kunne man let høre på accenten. Han er alt for god til, at der er nogen udfordring i at spille mod mig, men vi har det da vistnok begge to meget sjovt med at spille alligevel. Vi flytter brikkerne, drikker vin, og han giver mig et råd engang imellem, han fortæller om berømte træk og den slags, han fortæller historier om de forskellige træk – Det træk dér, for eksempel, hvem der fandt på det, (det er ubegribeligt for mig, hvordan man kan finde på et skaktræk, men når jeg lufter min skepsis, spørger ungareren bare, hvor jeg så forestiller mig, de skulle komme fra, disse træk?) og han fortæller, om partier han har set i turneringer i Ungarn og ved mesterskaber i sportshaller, store sale i store slotte og i konferencsale i store hoteller rundt om i verden.

Det er ikke let. Igen og igen er det på samme måde svært. Sikke forestillinger, der må styrte sammen. Ak. Og nye ideer. Og nu igen en sammenstyrtning. Dér forsvinder en bonde og så en officer. Min springer er truet, og min hvide løber er fanget mellem hans tårn og et par bønder.

-

Mathilde havde sit retriever-fjæs på, trist og opmærksom på alle legemer i fart, alle bevægelser omkring sig, mens hun lavede mad. Jeg har hentet eftermiddagsavisen, sagde hun. Er der noget du vil have, spurgte hun. Jeg kom hjem fra Szarbos café. Jeg forudsiger en remis. I bedste fald remis. Men ungareren vinder vel som sædvanligt.

Det var kompliceret. Hun var virkeligt koncentreret. Hun skærer ting i stykker, der er ting i ovnen, og i gryder koger andre ting. Der er et væld af tider, en strøm af tilberedningstider, som skal løbe sammen i et eneste punkt, en middag, spisetid. Oh lala, sikke spisetider.

Vi kommer til at tale om, hvorfor jeg ikke kan acceptere folk, som ikke ved, hvordan man spiser pænt. Jeg mener, sidder ordentligt ved bordet – Albuerne væk fra dugen – Holder ordentligt på bestikket – Hold med fingrene, ikke med håndfladen. Den slags. Man behøver i og for sig ikke altid følge alt til punkt og prikke, hey, det gør jeg da heller ikke selv. Men man bør vide, når man bryder en regel. Som nu den gang, midt i en latter, der når hele bordet rundt, ved en middag med nogle venner, det var Anton, han sagde noget sjovt – Nu rækker jeg ind over og tager den græske salat med de lidt bitre oliven, rækker alt for langt ind over bordet, ind over

Susannes tallerken. Susanne griner stadig. *Jeg skulle have bedt Susanne række mig salaten.* Men man ved det, så det er i orden. Mathilde er ligeglad med den slags. Men du spiser selv så pænt, siger jeg, og det er sandt, det gør hun. Ahr, siger hun. Hun siger, at det er hyklerisk af mig, det der med at det er nok at kende reglerne. Det er ét skridt fra fascisme. Det er noget sludder, siger jeg. Jeg kan ikke engang blive vred over den slags sludder. Enten eller, mener hun. Jeg anklager hendes brug af ordet hyklerisk – Er det ikke en smule lemfældigt, at bruge ordet hyklerisk om en, der blot synes, folk bør kende lidt til noget så profant som bordskik – God bordskik? Og hun siger, at bordskik ikke er profant, men det er der ingenting, der er i hendes hoved. Har jeg nævnt, hvor religiøs min ven med hundean sigtet er? Jesus, siger hun, sendte jo ikke bare vinen og brødet af sted til højre og venstre. Men jeg er ikke sikker. Det er jeg slet ikke så sikker på, han ikke gjorde, siger jeg. Men det er jeg, snerrer hun, og så ringer køkkenuret, og maden er færdig. Vi får travlt med at dække bord.

Det smager fremragende. Det hele er ramlet heldigt sammen. Hvad er det for noget? spørger jeg, og hun rabler en lang remse af sig med munden fuld af mad. Det smager godt, så vi spiser længe og drikker en forfærdelig masse vin. Vi taler om alting og morer os fint med det.

Mathilde siger noget om, at vi altid, som menneskehed betragtet, går efter dalen eller toppen, yderpunkterne, og at det er der i mellem at lægen, landmåleren, bødlen står for at holde vagt over forskellen. Fængselsbetjenten for eksempel: Inde ude. Lægen: Liv og død. Dommeren det samme. Og rigtigt og forkert selvfølgelig. De står vagt, fordi forskellen er så kostbar og også skrøbelig – Forskellen er skrøbelig. Jeg er så enig jeg kan blive og tænker, at hun er en god ven at have.

-

Pludselig en dag sætter ungaren mig skak og siger: Det ligner slet ikke virkeligheden. Og jeg spørger, hvad han mener. At et parti skak slet ikke ligner virkeligheden, siger han. Nej, selvfølgelig ikke, siger jeg. Selvom det hører man tit både skakspillere og andre sige, påstår han. Men det er noget sludder, siger han, og jeg indrømmer, at jeg blev overrasket, og måske har forbløffelsen endda slået mig en smule fortumlet, så jeg spørger – jeg skulle have ladet være – men jeg spørger, hvad han mener. Den slags skal ties ihjel, for han svarer selvfølgelig. Han siger: Tag som eksempel den her brik, og han rækker en løber frem mod mig. At den på sådan en tydelig måde er løber, ikke bare på brættet, men også nu i min hånd og hele vejen rundt, at den er symmetrisk og genkendelig som løber, uanset fra hvilken side man ser den. Og jeg kommer til at nævne, at det vel er en tilfældighed, at de her brikker er af den slags, som er runde og ens fra alle sider, alle undtagen selvfølgelig springeren, mener jeg. Der må vel være andre slags brikker. Og det er der da, det ved han naturligvis udmærket, men alligevel. Der er også de her serier af bevægelser, af træk, de der postulater – Er det ikke et postulat om et eller andet, en orden, en slags orden?

Og det irriterer ham, at man kan læse interviews med fremragende skakspillere, som fremturer med den der usandhed: at livet spejler sig i brættet, eller omvendt, i

brættets tern, der tydeligvis er en flad simplificering, en to-dimensional, farveløs parodi på virkeligheden, og at selv de bedste skakspillere klæder sig af i den slags interviews og lader os se deres tåbeligheder, deres halve liv, at de har ladet sig fange i den lille verden, de lever i på brættet. Og er rigeligt lykkelige ved det.

Så kom Mathilde heldigvis. Hun har været på posthuset for at ringe hjem.

Hvordan har de det derhjemme, spørger jeg, og hun har noget spanielagtigt over sig, hun er lidt mut, men hun smiler.

Det går godt, siger hun. I kanden, hvor kaffen var, er der nu ingen kaffe. Ungareren skal hjem. Vi vinker, og vi bestiller mere kaffe.

Men det er sandt, at det kan være svært for hende at møde mænd og for mig at møde kvinder, når vi rejser sammen. Men det er vel ikke en forhindring, der ikke lader sig – Hvad hedder det? Det kan vel lade sig gøre, mener jeg.

Men det går hende åbenbart på. Og så går hun hjem. Hun vil tidligt i seng, siger hun.

Vil du ikke have et glas vin? Hun har kun den lille røde cardigan på. Det begynder at blive køligt. Vi kunne sætte os indenfor, men hun vil hjem. Jeg føler en stor lyst til at blive siddende og se det blive mørkt. I dag vil jeg se, at dagen virkelig er slut, at natten er begyndt, at i morgen er noget nyt og anderledes med nye og anderledes muligheder og farer. Jeg læser avisen, den smule det er til at forstå. Jeg læser vejrtegningerne og fodboldtabellerne og skakspalten. Og langsomt bliver det mørkt. Jeg kigger på billederne og tegneserien. Og langsomt bliver det for mørkt også til det. Nu tænder lysene på strandpromenaden.

Jeg rejser mig og går af sted langs vandet. Så pludseligt bliver jeg overrasket af et voldsomt regnvejr og må løbe hjem gennem regnen. Jeg prøver uden held at finde en taxa. Jeg venter i et buskur, men regnen slår ind, der er ikke læ nogen steder, vinden kommer fra alle sider og kaster regnen i alle retninger. Så finder jeg alligevel en dyb, mørk port, som regnen ikke kan bunde i. Men det er for koldt at stå i den port i vådt tøj, og hvem ved, hvornår regnen holder op? Måske først om mange timer. Jeg prøver at finde en bar at komme i tørvejr i, men de er alle sammen lukket. Jeg bliver syg, tænker jeg. Og så løber jeg hjem gennem regnen.

-

Jeg har ligget syg hjemme i nogle dage. Imens havde hun forelsket sig i en eller anden mand. Det var altså sandt: Det er lettere, når vi ikke er sammen. Hun forsvandt tidligt hver morgen. Hun kom ind og så til mig. Hun spurgte, om der var noget, jeg manglede, det var der ikke, og så forsvandt hun og kom først sent hjem.

Jeg blev rask igen, men jeg så ikke meget til min veninde. De fór omkring i udkanten af byen. De slentrede ved havet og besteg bakkerne nede mod syd. Og hun talte ikke om andet, end hvor de havde været, alt det de havde gjort.

Og så en dag fandt jeg hende på gulvet, i badeværelsesdøren, der ligger hun helt rød, for hun har badet og bagefter tørret sig, men hun har tørret sig alt for længe,

hun er blevet ved, for huden føles flydende, den føles levende, kryber hen over hende – Sådan finder jeg hende: Flammende, indhyllet i rødme.

-

Man skal passe på. Vi er turister. Vi er gæster. *Vi är på en fest som inte älskar os*, har en digter skrevet. Vi er på vej, så selvfølgelig er jeg bange for den slags mennesker, dem man løber ind i på vejen. Og det meste af det, vi siger til hinanden, er ligegyldigt. I morgen er de måske borte, og jeg har glemt det meste. Så op i røven med ungarerens gode råd og op i røven med den mørke mand fra Caribien, som jeg nu og da har diskuteret fodboldresultaterne med. Op i røven med hans måde at bestille en espresso og et glas juice – hvorfor skal han altid pege og grine det der åndssvage grin – op i røven med hans uappetitlige måde at fylde det hele med sukker, kaffen og juicen. Fyld det hele med sukker. Op i røven med ham. Op i røven med det hele. Den unge nordmand vi mødte oppe ved udsigtspunktet, op i røven med ham. Hvad fanden skal det ligne – at rejse verden rundt for at kigge på kvinder og så at belemre os, fuldstændigt fremmede mennesker, at belemre os med hans historie, at indrømme den slags over for fremmede mennesker, bare fordi man så nogenlunde deler sprog. Som om det var interessant. Gudsketakoglov at de er så forskellige, kvinderne. Det er den slags idiotisk sludder, han løb over med, og vi lyttede, idioter er vi, vi lyttede til det hele og spurgte, hvor så kvinderne er smukkeste. Det vidste han ikke. Idiot. Smukkeste? Nej, sådan kan man ikke spørge. Det kommer an på så meget. Idiot. Op i røven med ham. Op i røven med manden fra Caribien, ungareren og nordmanden og manden jeg aldrig så, og som knuste stakkels Mathildes hjerte.

Eller som da vi kørte herved: Pludselig står man en nat eller morgen, det er det samme, pludselig står man en morgen på en tysk motorvejscafé med en kop kaffe, omgivet af mennesker, som befinder sig alle mulige steder i døgnet. Én har kørt hele natten og er nået til morgenkaffen. Én anden er lige begyndt sin tur mod Grækenland eller Østrig og drikker sin morgenkaffe, men på en helt anden måde, et helt andet sted i døgnet, med helt andre udsigter end manden, som har kørt hele natten med et vognlæs sko fra Spanien. Vi kørte ned på langs gennem Tyskland og tværs gennem det yderste, mest vestvendte Schweiz, langs søerne, vi kørte i alle tunnelerne langs vandet og kom skævt ind i sydfrankrig. Vi var i Barcelona og pludselig syd for Pyrenæerne, for foden af Pyrenæerne, gør hun så noget om de storslåede mellemstykker, der binder bjergene sammen et stedovre i det sydvestlige USA – hun så det hele igen i den her langstrakte spanske dal, den nøgne rødhed jorden havde. Og vi tumlede videre gennem det her halvt huskede Amerika, over et lavt pas og ind i den næste dal. Og nu sammenlignede jeg uden besvær med Skotland, som er så grønt og forrevent sort i én stor vanvittig blanding.

Så det er det jeg mener med, at man skal passe på. Man skal virkelig passe på, ellers ser man sig pludselig omkring og ser ikke andet end ét eneste dejå vu, ét langt mareridt man allerede har drømt. Og man bilder sig ind, at det slet ikke kan lade sig gøre at se, man bilder sig ind, at man er blind og alle andre også, ikke bare mig, men også alle de andre, vi kan kun se det, vi allerede har set, og alting kryber sammen i en genkommende figur, en fødsel eller en vejtrækning, en slags forelskelse,

måske? Ét eneste punkt, som er det oprindelige. Det er noget sludder, men det er forførende som sandheden, og derfor skal man passe på. Pas på de spanske piger med det farlige svaj i ryggen og hænder som sommerfugle, hår der dufter som en svensk eng en sommer i et mørke, der aldrig falder over en sommer i Sverige. Om sommeren bliver det aldrig rigtig mørkt, ikke kulmørket hun har med sig i håret. Og duften af shampoo. Og i det blide græs står en birkelund og svajer som græsset, og dér under skyen i skyggen af skyen træder fyrretræerne ind i vinden.

Så det er det, jeg mener: Det er ikke ligegyldigt hvor. Man sidder der og venter på et eller andet på en café nogle tusind kilometer hjemmefra. Der sidder jeg, og nogle gange keder jeg mig bare og tænker, at det er et vidunderligt privilegium at have tid til at kede sig, og andre gange kan jeg finde på at give mig selv opgaver at fordrive tiden med, som for eksempel: Gæt den eller den unge kvindes ægteskabelige status. Og hende med barnevognen? Enlig mor? Eller: Hvor mange indgange har Kongens Have? Og så tæller jeg efter hukommelsen: Der er de en to tre fra Gothersgade, eller egentlig to fra Gothersgade, og én fra hjørnet i krydset mellem Gothersgade og Kronprinsessegade. Der er én fra Brandes Plads, tværs over for Statens Museum for Kunst. Det er fire. Der er én fra Kronprinsessegade. Nej, der er to fra Kronprinsessegade. Eller tre? Og så? – Jeg tøver. Naturligvis: Tunnelen under Sølvgade. Og ellers? Er der flere? Hvor mange blev det til? Fire, en og tre – otte. Men du gode gud, der var jeg ved at glemme – Man kan jo komme ind fra Rosenborg. Selvom det kun er til tider. Der er ofte låst. Og du store, jeg må da heller ikke glemme den lille port på Nørrevoldgade, over for Geologisk Museum og observatoriet. Det er en rar indgang. Man kommer ind i en lille gård og gennem en have-låge ser man en allé af træer af en slags. Og der til højre står rosenhaven i blomst bag en tæt hæk. Den slags opgaver giver jeg mig selv. Nævn alle indgange til Kongens Have og dernæst alle udgange. Ah, det er let: Ligeså mange. Lige mange ind- og udgange. Det er godt. Her er nok at lave. Sig mig, hvad lavede du i går? Fortæl hvad du oplevede i dag, i sidste uge. Det var en dejlig rejse. En dejlig middag.

Eller jeg forestiller mig turen hjem. Jeg forestiller mig, at jeg er kommet til Paris uden besvær, og jeg forestiller mig nattoget fra Paris. Det lange stop i den der tyske by, hvor jeg altid vågner og falder i søvn igen – Ligesom i nattoget fra Jylland mod København, der altid holder så længe i Fredericia – Jeg vågner og falder i søvn igen. Måske skal jeg skifte i Hamburg. Nu er jeg snart hjemme, hjemme i København, hvor ingenting behøver at ligne noget